

PEFC Norge
mail@pefc.no

10.06.2022

Høringsinnspill til forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard

Biofokus viser til utsendt høring om forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard N 02 og vi vil med dette gi våre synspunkter og innspill på noen av kravpunktene.

Biofokus har gjennom tre tiår arbeidet for å heve kunnskapen om naturmangfoldet i Norge. Vi registrerer potensielle verneområder, nøkkelbiotoper, naturtyper og arter. I tillegg til kartlegging bidrar vi til arbeidet med nasjonale rødlister, forvaltningsplaner og konsekvensvurdering av naturinngrep.

Kunnskapsgrunnlaget i skog er sviktende

En kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold i skog, og vurderinger av hvilke arealer som bør prioriteres for vern og hvilke som kan prioriteres for hogst krever et godt kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av biologisk mangfold i skog er, basert på skogbrukets egne kartlegginger (MiS), svært mangelfullt. Skogbruket og storsamfunnet får ikke oversikt over hvor de biologisk viktigste arealene er. Følgelig blir beslutninger om vern og hogst tatt på feil grunnlag, og kravet som stilles i forskrift om bærekraftig skogbruk, til at grunneier skal ha kunnskap om miljøverdiene på egen eiendom blir uopnåelig. Biofokus mener at samfunnets krav og intensjoner (i bl.a. Naturmangfoldloven og Natur for livet) vedrørende et godt kunnskapsgrunnlag og en kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold i skog ikke er ivaretatt. Kunnskapsgrunnlaget i NML § 8 (hvor beslutninger skal bygge på vitenskapelig kunnskap, og «kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i rimelig forhold til sakens karakter og risiko og skade på naturmiljøet») blir ikke oppfylt i skogforvaltningen, når vi vet at mesteparten av de biologisk viktige arealene ikke er fanget opp i skogbrukets kartlegging. Det er en klar risiko for at beslutninger om hogst, hensyn og vern i skogen blir tatt på et sviktende og mangelfullt kunnskapsgrunnlag.

Kartleggingen av nøkkelbiotoper i skogbruket er grunnmuren som mye av den øvrige skogsertifiseringen står på. Dersom dette fundamentet er dårlig, vakler mange av de øvrige kravene i sertifiseringen. Det er derfor helt essensielt at kartleggingen kommer opp på et helt annet nivå enn det vi har hatt de siste 20 årene. Svært mye uerstattelig norsk skognatur har blitt flatehogd og solgt som miljøtømmer fordi kunnskapsgrunnlaget ikke har vært godt nok. Nøkkelbiotopene skal ifølge Stortingsmeldingen «natur for livet» være en av bærebjelkene for å få frem forslag til frivillig vern av skog. Dette er ikke nevnt med et ord i sertifiseringen. Det bør være en mekanisme i systemet der særlige tettheter av MiS-figurer utløser vurdering av og potensiale for frivillig vern.

Forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard baserer seg på at Norge er ferdig kartlagt. Det trengs fortløpende konsekvensanalyser/kartlegging i regi av næring jf. PBL. Det er et stort problem at skognæringen selv ikke bidrar med innleggelser av artsfunn i offentlige databaser jf. NML og skogloven. Ordningen hviler på tilfeldig arbeid fra offentlige aktører og frivillige. Vår erfaring er at miljøinformasjon som skognæringa selv utarbeider eller bestiller, i liten grad er dokumentert kunnskap som er tilgjengelig for allmennheten. Skogsertifiseringen i Norge krever etter vår mening større grad av åpenhet, offentlig tilsyn og effektive sanksjoneringsmuligheter ved brudd på standarden. Det hjelper lite med det som står i standarden, hvis den ikke følges opp i praksis.

Kommentarer til de enkelte kravpunktene:

Punkter i kursiv er sakset fra forslaget til revidert Norsk PEFC Skogstandard.

Kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket

Operativ planlegging

For den operative planleggingen skal i tillegg følgende være tilgjengelig:

- *Stedfestede opplysninger fra offentlig miljødatabaser om:*

Det bør legges til et nytt punkt om at det skal være tilgjengelig for den operative planleggingen med stedfestede opplysninger fra offentlige miljødatabaser om:

- lokalt viktige naturtyper (C-verdi eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13

For den operative planleggingen skal i tillegg følgende være tilgjengelig blant annet:

- *truede naturtyper*
- *naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med*
- *registrerte NiN- egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter*

Samlet sett vil disse to kravene nevnt over bidra til at alle MI-naturtypene kreves synliggjort da alle naturtyper som kartlegges etter MI enten er rødlista eller har sentral økosystemfunksjon. Dette er svært positivt. Forutsetningen er imidlertid at en med truede naturtyper mener rødlista naturtyper kartlagt etter Miljødirektoratets instruks. Per nå er det bare spesifisert at det er naturtypene med sentral økosystemfunksjon som er kartlagt etter MI som skal ivaretas. Det bør derfor spesifiseres hvorvidt det med truede naturtyper menes naturtyper på Norsk rødliste for naturtyper. Videre er det viktig at alle kategorier av truede naturtyper inkluderes, også nær truede naturtyper, samt at det redegjøres for hvordan en håndterer naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, uten registrerte NiN- egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter.

Videre bør det fremgå av standarden hvordan denne forholder seg til tidligere og fremtidige endringer i rødlista for naturtyper på en måte som sikrer kontinuerlig forvaltning av de samme miljøene og naturtypene. Det er kjent at det er en målsetning å revidere denne så ofte som hvert sjette år, noe som er oftere enn kravet til revisjon av livsmiljøer og nøkkelbiotoper i skog.

For at PEFC skal være et langsiktig forvaltningsgrunnlag for skogbruket, bør det videre fremgå hvordan en tar hensyn til eventuelle endringer i Miljødirektoratets instruks, både når naturtyper kommer til, og når de faller ut. Dette for å sikre en kontinuerlig forvaltning av biologisk viktige skogsmiljøer, samt at slike ikke faller utenfor kravene til hva som skal tas hensyn til «over natten» i forbindelse med fremtidige revisjoner av Miljødirektoratets instruks. Dette er særlig viktig nå, med tanke på at vi har fått tydelige signaler om at ny versjon av NiN kommer i 2023 eller 2024, at ny rødliste for naturtyper kommer etter at ny versjon av NiN er kommet, og med tanke på de store endringene som ble foretatt ved forrige revisjon av rødlisten for naturtyper. Noe som ga til dels omfattende endringer i Miljødirektoratets instruks.

I kravpunktet fremgår en lang rekke krav til operativ planlegging i skogbruket, og hva som skal være tilgjengelig for denne planleggingen. Her fremgår det blant annet at følgende skal være tilgjengelig:

«naturlyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN-egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter»

For at dette skal kunne tolkes videre, trengs det ytterligere spesifiseringer av hva slags egenskaper som kan indikere viktige livsmiljøkvaliteter, og hvordan disse skal tolkes. Videre trengs det en oversikt over hvilke naturlyper med slike viktige livsmiljøkvaliteter som ikke har inngått i Miljødirektoratets instruks alle årene denne har vært i bruk, og hvor en kan finne oversikt over dette. Under finnes noen punkter som Biofokus mener bør spesifiseres ytterligere for å tydeliggjøre og harmonisere begrepsbruken mellom PEFC og Miljødirektoratets instruks:

1. Det må spesifiseres om det med registrerte NiN-egenskaper, menes NiN-variabler som er registrert på de ulike naturtypene, eller om det er andre egenskaper.
2. Det bør spesifiseres hvilke NiN-variabler som indikerer at det kan være viktige livsmiljø-kvaliteter, og hvor store konsentrasjoner som kreves for at livsmiljøkvalitetene skal tas hensyn til i den operative planleggingen. Videre bør det spesifiseres hvorvidt disse egenskapene skal være regionalt tilpasset på en måte som fanger opp de viktige livsmiljøkvalitetene i ulike regioner. Innslagspunktet for MI er likt over hele landet, men verdiene knyttet til kvalitetene kan variere betydelig mellom regioner og lokaliteter.
3. Det bør spesifiseres om en på noen måte skal ta hensyn til at innslagskriteriene i Miljødirektoratets instruks for naturtypene gammel furuskog med liggende død ved, stående død ved og gamle trær (naturlyper som kan huse livsmiljøkvaliteter isolert sett eller sammen) har samme innslagskriterier for utfigurering som tilsvarende miljøer i granskog til tross for at de to skogsmiljøene har svært ulik økologi.
4. Det bør også spesifiseres hvordan naturlyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN-egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter, håndteres og ivaretas videre i PEFC.
5. Både for truede naturlyper og naturlyper med sentral økosystemfunksjon bør en i PEFC skogstandard legge opp til et så bredt utvalg av naturlyper som mulig inkluderes i datagrunnlaget som skal være tilgjengelig ved operativ planlegging.
6. Retningslinjene må inneholde krav til hvordan en håndterer forskjeller mellom MI-instruks fra år til år, da det særlig i årene 2018 og 2019 var en del variabler som ikke ble registrert. Det har også vært endringer i hvordan enkelte variabler vektet i noen naturlyper, noe som betyr at en bestemt lokalitetskvalitet det ene året ikke nødvendigvis betyr det samme som året før. Blant annet har det variert hvorvidt registreringer av alm og ask skal telle som rødlistearter og dermed kunne heve skåren for naturmangfold.
7. For at vurderingsgrunnlaget skal bli så likt som mulig er det viktig at det kreves tilleggskommunikasjon av de naturtypene som ikke ble kartlagt de første årene etter MI. De siste av disse ble ikke en del av instruksen før i 2021, noe som betyr at de ikke ble kartlagt i det hele tatt i årene 2019 og 2020;
 - a. Sørboreal regnskog med gran
 - b. Gammel lågurtgranskog
 - c. Gammel lågurtselje-rogneskog
 - d. Gammel lågurtospeskog
 - e. Gammel høgstaudegråorskog
 - f. Gammel fattig edellauvkog
 - g. Boreonemoral regnskog uten bartredominans
 - h. Frisk lågurtfuruskog
8. Det bør videre redegjøres for hvordan en håndterer og sikrer de naturtypene som tidligere ble fanget opp av DN-13-kartlegginger, men som ikke fanges opp i MI til tross for at de opplagt har

betydelige kvaliteter for artsmangfold, er naturtyper med sentral økosystemfunksjon, og en er sågar utvalgt naturtype.

- a. Rik blandingsskog i lavlandet
- b. Store gamle trær, foruten hule eiker
- c. Rikere myrtyper i nordboreal vegetasjonssone, men som ikke er ekstremrike
- d. Store, intakte myrkomplekser med ulik rikhet og ulike typer myrer
- e. Kantkratt
- f. Rike sumpskog som ikke er dekket av gran, svartor edellauvskog eller gråor
- g. Fosserøyk-regnskog (forutsatt at kartlegger ikke setter lokalklimaet i fosserøyksonen i rett bioklimatisk sone og seksjon
- h. Strandsumpskog som ikke er dekket av svartor
- i. Naturtyper knyttet til limniske miljøer som dammer, naturlig fisketomme tjern, kalksjøer, viktige bekke drag, kroksjøer mm.

Forklaringer bak i rapporten til kravpunkt 3:

«For skogeiere som har en tradisjonell skogbruksplan, vil det være naturlig å bruke de skogfaglige opplysningene i denne både ved operativ og langsiktig planlegging i skogbruket. For skogeiere som ikke har slik plan, vil de skogfaglige dataene som ligger i databasene Gårdskart og Kilden (spesielt SAT-SKOG data) være tilstrekkelig til å dekke kravet om opplysninger om skogressursene»

En rekke andre steder i PEFC er det spesifisert at en skal bruke tilgjengelig informasjon i databasene Artskart og Naturbase, noe som er svært positivt, og som også vil være svært gunstig også for skogeiere uten skogbruksplan med tanke på å skaffe full oversikt over registrerte naturverdier på sin eiendom.

Kravpunkt 4. Landskapsplan

Naturtyper etter DN-Håndbok 13 er generelt lite kartlagt i skog med henvisning fra forvaltningen om at arealene er MiS-kartlagt av skogbruket. Det er derfor helt avgjørende for ivaretagelse av biologisk viktige områder at MiS-kartleggingen er god. Per i dag er det ikke tilfelle. Utarbeidelse av kunnskapsbaserte planer basert på kunnskapskilder med svært store mangler gir liten mening. For å kunne lage en relevant landskapsplan med oppdatert miljøinformasjon må det gjennomføres nye registreringer av kompetent personell før landskapsplanen utarbeides.

For kommentarer om NiN gjelder de samme merknadene som under kravpunkt 3.

Kravpunkt 5. Skogsveger

Nye skogsbilveier med tilhørende hogst gir omfattende miljøskade i form av terrenginngrep og negativ påvirkning av skogøkosystemer. Ofte er naturverdiene størst i områder som per i dag ikke har effektiv veiutløsning. Det er et prinsipp i Naturmangfoldloven at kunnskapsgrunnlaget, som legges til grunn ved vurdering av veisøknaden, skal harmonere med tiltakets påvirkning på naturen. Ny vei inn i lite påvirket natur med påfølgende flatehogst av gammel skog er et svært stort og negativt inngrep. Kravet til dokumentasjon om miljøverdiene kan derfor ikke utelukkende basere seg på eksisterende kunnskap, særlig ikke mangelfulle MiS-registreringer. Det bør være et krav ved slike søknader at nye kartlegginger skal gjennomføres av kompetente uavhengige biologer som dokumenterer resultatene i en offentlig tilgjengelig rapport, legger ut arter i Artskart og vurderer konsekvensene av tiltaket.

Kravpunkt 10. Åpenhet om miljøinformasjon

Vår erfaring er at miljøinformasjon som skognæringa selv utarbeider eller bestiller, i liten grad er dokumentert kunnskap som er tilgjengelig for allmennheten. Når skognæringa selv overprøver eksisterende miljøinformasjon, f.eks. arter som er kartlagt av fagbiologer eller erfarne amatører, så må dette dokumenteres skikkelig og gjøres offentlig. Når personer fra skognæringa, uten dokumentert artskompetanse, overprøver funn gjort av andre må det dokumenteres skikkelig og sannsynliggjøres at registrert art ikke finnes lenger. Dette blir ikke gjort i dag og områder blir hogd fordi skogbruksleder eller skogbrukets egen biolog «ikke fant noen ting».

Alle biologiske vurderinger næringas representanter gjør må bli rapportert og gjøres tilgjengelig. Alle artsfunn må legges i offentlige databaser og MiS-figurer som kartlegges skal raskt oppdateres i databaser som er åpne for allmenheten.

Kravpunkt 13. Livsløpstrær og døde trær

Døde trær

Biofokus lurer på hvordan og hvem som skal vurdere alder på død ved i forbindelse med hogst. Dette punktet er komplisert og i svært liten grad etterprøvbart noe som vanskeliggjør sanksjonering.

Det er svært viktig at selvtynnet furu og død ved etter brann bevares og ikke tas ut. Brannflater bør heller vernes for å unngå tap for grunneier.

Gjensetting av livsløpstrær

«I furuskog med forekomst av brannstubber/ keloelementer skal livsløpstrær i størst mulig grad settes igjen i tilknytning til disse.»

I tillegg må brannskadde trær bli stående igjen som livsløpstrær, da de kan bli fremtidig keloelementer.

«Spesielt grove/gamle trær, hule trær og grove trær med utpreget vid, grovkvistet og/eller flat krone»

I tillegg til trær med brannskade/lyre.

Kravpunkt 13. Terrengetransport

Ved terrengetransport skal det ikke brukes død ved som underlag for kjøring i bløtt terreng. Generelt må alt død ved legges til side og bevares hele.

Kravpunkt 15. Langsiktig virkesproduksjon

Foryngelse etter hogst

Treslagsskifte til gran er utbredt på gode boniteter. Om det hogges i furuskog, bør det absolutt tilstrebes at det skjer naturlig foryngelse av furu eller planting av furu og at treslagsskifte til gran bør unngås.

Kravpunkt 17. Treslagsfordeling

De samme merknadene som i kravpunkt 15. Treslagsskifte til gran er utbredt på gode boniteter. Om det hogges i furuskog, bør det absolutt tilstrebes at det skjer naturlig foryngelse av furu eller planting av furu og at treslagsskifte til gran bør unngås.

Kravpunkt 21. Påskoging og treslagsskifte

Flere steder hogges furuskog med rødlistearter og deretter plantes gran. Dette er svært uheldig for forekomster av rødlisteartene og gjør at man ikke tar hensyn til disse artene på lang sikt.

Merknader til listen over naturtyper «*Det skal ikke skje treslagsskifte eller påskoging i:*»

- Flommarkskog – Flomskogsmark er korrekt betegnelse på rødlista naturtype
- Kalklågurskog (kalktrinn h-i etter Natur i Norge, NiN). Inkluderer dette kun kalklågurskog og ikke bærlyng- kalklågurskog, lyng- kalklågurskog og lav- kalklågurskog, som alle ligger på samme kalktrinn som kalklågurskog? Både kalklågurskog og de tre andre kartleggingsenheter på samme kalktrinn inkluderer en betydelig mengde rødlistede naturtyper avhengig av treslagsdominans, og også en betydelig mengde rødlistede arter inkl. økologiske funksjonsområder for slike. Her bør kartleggingsenheter i målestokk 1:5000, som er gitt kartleggingsmålestokk for alle kalkrike skogtyper i Norge per 2022, spesifiseres.

«Databasene Artskart og Naturbase skal være konsultert før påskoging eller treslagsskifte skjer. Tiltaket kan ikke gjennomføres hvis tiltaket skader livsmiljøet for en truet art eller skader truet naturtype eller verdiene i en registrert naturtype med A- eller B-verdi etter DN Håndbok 13, eller naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks med moderat til svært høy kvalitet. Eventuell påskoging eller treslagsskifte i ovennevnte forutsetter at person med skogbiologisk kompetanse har vurdert at tiltaket kan gjennomføres uten å forårsake skade av betydning for miljøverdiene.»

Det er svært viktig og svært positivt at både Artskart og Naturbase skal konsulteres, og viktig at PEFC legge opp til et så bredt utvalg av naturtyper som mulig inkluderes i datagrunnlaget som vurderes før påskoging og treslagsskifte.

Kravpunkt 22: Nøkkelibiotoper

«Metoden Miljøregistrering i Skog (MiS), eller annen offentlig godkjent metode, skal brukes ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nye nøkkelibiotoper. Ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nøkkelibiotoper skal det benyttes person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder.»

MiS må utføres heldekkende på alt produktivt skogareal og all annen mark hvor det skal gjennomføres hogst. Det foreligger et stort avvik i areal mellom områder med påvist betydning for biologisk mangfold og miljøfigurer kartlagt i MiS. Områder som burde vært fanget opp ved riktig bruk av MiS-metoden blir ikke registrert. Det er en systematisk feilaktig bruk av metoden i MiS-kartleggingen. Evt. at mange arealer rett og slett ikke kartlegges. Både Biofokus, NIBIO og NINA har pekt på dette:

NIBIO-rapporten med tittelen ["En sammenligning av gamle og nye miljøregistreringer i Follsjå-området"](#) støtter flere av de viktigste konklusjoner i [Biofokus' kritikk av MiS-metoden](#). NIBIO-rapporten påviste 2-3 ganger så mange livsmiljøer ved etterkontroll i 2020 enn ved kartleggingen av samme areal i 2009 og skriver at «en god del areal som tilfredsstilte kravene i instruks benyttet i 2009 ikke ble fanget opp i taksten». NIBIO har også dokumentert lignende avvik i undersøkelser av livsmiljøet «rik bakkevegetasjon» fra andre steder på Østlandet i rapporten [«Artsmangfold i Rik bakkevegetasjon – et livsmiljø i Miljøregistrering i Skog \(MiS\)»](#) fra 2020. Her fant forskerne at hele 74% av prøveflatene utenfor MiS-figurene var over inngangsverdiene for kartlegging av rik bakkevegetasjon, men likevel ikke fanget opp i skognæringens kartlegginger.

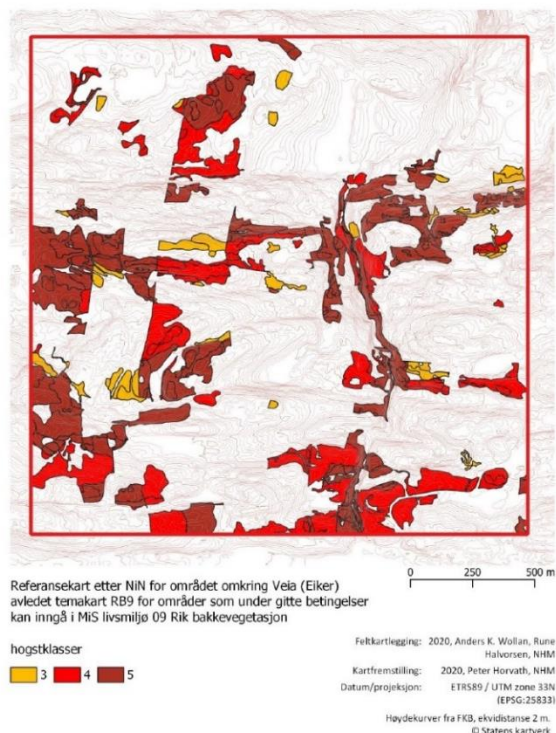
Lignende forskjeller mellom mengde biologisk viktig areal og hvor mye som er kartfestet av skognæringen, er også dokumentert av NINA i 2015 gjennom rapporten ["Økt hogst av skog i Norge - effekter på naturmangfold"](#). Basert på miljøkartlegginger gjennomført i forbindelse med Landsskogtakseringen dokumenterte NINA at over 20 % av skogarealet i Norge tilfredsstilte kravene

til livsmiljøer etter MiS. Hvis en kun ser på hogstklasse 4 og 5 viser tallene fra Landskogstakseringen at hele 29 % av arealet i skogene våre skulle vært kartlagt som MiS.

Samme år publiserte [NIBIO](#) tall fra 10 prøvekommuner som sammenlignet tall fra MiS i landskogstakseringen og i skogbrukskartleggingen, der de dokumenterte at tallene fra landskogstakseringen fant 6 ganger så mange livsmiljøer som skognæringen fant ved kartlegging av hogstklasse 4 og 5. Til sammenligning har skognæringen kun funnet en brøkdel. Det endelige tallet over andelen kartlagte MiS-figurer (bruttoareal) har så vidt vi vet aldri blitt publisert. Vi har etterspurt dataene fra Landbruksdepartementet, men blitt møtt med avvisning.

Rapportene fra NIBIO og NINA viser det samme mønsteret med underrapportering som Biofokus har dokumentert både i Follsja i Notodden og flere andre steder i landet. I [Biofokus-rapport 2019-11](#) sammenstilte vi resultater fra skogbrukets egen kartlegging av skog (MiS), med kartlegging utført av uavhengige fagfolk i perioden 2004-2018. Der konkluderte vi med at skognæringen kun fanger opp 1/7 – altså 14 prosent – av skogsarealet uavhengige biologer avgrenser som særs viktig for bevaring av naturmangfoldet.

En rapport fra Universitetet i Oslo ved bl.a. Rune Halvorsen som har utviklet NiN-systemet, avdekket i 2021 store avvik mellom livsmiljøet rik bakke kartlagt etter NiN og skogbrukets egen MiS-registrering av samme livsmiljø. I rapporten [Naturtypekart etter NiN for området omkring Veia \(Nedre Eiker og Øvre Eiker, Buskerud\)](#) dokumenteres livsmiljøet rik bakke i hogstklasse 3-5 og resultatet kan sees i kartet til venstre i **figur 1** nedenfor. I samme figur vises skogbrukets egen kartlegging av rik bakke. Instruks for kartlegging av dette livsmiljøet har endret seg lite fra starten og mye av kalkskogen i området burde helt klart vært fanget opp.

Figur 26. Avledet temakart RB9 (se Tabell 15 for forklaring) som viser områder som tilfredsstiller krav til MiS livsmiljø #9 rik bakkevegetasjon, gitt tolkning (b) av inngangsverdikrav for minsteareal (se forklaring i kapittel 3.5.2) og at man ser bort fra kravet til sjiktning (9TS). Symbolgien viser hogstklasser fra 3 til 5, det vil si trinn (3,4 og 5) langs normalskogbestandets suksjesjonsstadier (7SD-NS).

Figur 1: T.v.: Fra Halvorsen et al. (2021). Kartet viser avledet temakart som tilfredsstiller krav til MiS-livsmiljø #9, rik bakkevegetasjon. Data om sjiktning mangler i dette kartet. T.h. Fra NIBIO (2022). Kartet viser registrerte MiS-livsmiljøer med rik bakkevegetasjon på Skogportalen.

MiS-kartleggingen er ment som en rent faglig ressurskartlegging hvor forvaltning og politikk ikke skal trekkes inn. Skillet mellom kartlegging og forvaltning er et viktig prinsipp for miljøkartlegging i skognæringa og det bør overholdes. De nære båndene og økonomiske bindingene som er mellom kartleggere, grunneiere, tømmerkjøpere, sertifisering og landbruksforvaltningen er ikke heldige for å kunne få på plass et godt kunnskapsgrunnlag for viktige naturverdier i skog. Det ser ut til at mye av kartleggingen skjer på skrivebordet og store arealer velges bort for kartlegging. Det er uklart hva skognæringa mener med at de kartlegger «det vi trenger» og om det er tilstrekkelig i henhold til sertifisering?

Biofokus mener det er uheldig at det står i sertifiseringen at sertifikatholder skal godkjenne hvilken biolog som skal bidra i prosessen med kartlegging av MiS-figurer og utvelgelse av nøkkelbiotoper. Med tanke på at skognæringa står for alle deler av prosessen og innsyn i praksis er umulig, bør det jobbes for å få inn uavhengige biologer som heller godkjennes av miljømyndigheter eller annet eksternt organ som også kan ha en reell tilsynsmulighet med prosessen. Skogsertifiseringen i Norge krever etter vår mening større grad av åpenhet, offentlig tilsyn og effektive sanksjoneringsmuligheter ved brudd på standarden. Så lenge skognæringa selv har full kontroll på alle ledd i prosessen vil dette ikke skje. Det bør også stilles nærmere krav til hva biologen i prosessen skal gjøre. For å kunne gjøre en god jobb kreves det at biolog er involvert i opplæring og kalibrering av kartleggere, gjennomfører kartlegging på egenhånd og tar stikkprøver på hva øvrige kartleggere finner og ikke finner. En god involvering er helt nødvendig for å kunne være konstruktiv i utvalgsprosessen. Det klart beste for gjennomføring av en uhildet og god MiS-kartlegging er at dette gjøres av eksterne uten bindinger til næringa. Slik tilfellet er i all annen kartlegging i samfunnet. Tanken om at hvem som helst skal kunne utføre en MiS-kartlegging med et lite kurs, men ellers ingen spesiell biologisk ballast har vist seg å fungere dårlig. Som i alle andre deler av samfunnet kreves god kompetanse for å gjøre gode valg og kunne korrigere metoder som ikke fungerer for alle forhold. Skog utgjør svært komplekse økosystemer og det krever mye erfaring og forståelse for å kunne skille de særlig viktige arealene for biologisk mangfold fra mindre viktige arealer. Det er to forskjellige yrker å vurdere tømmerverdier og planlegge hogster og det å gjøre biologiske vurderinger av skogøkosystemer. Det er derfor langt fra noen selvfølge at disse to oppgavene gjøres av det samme personale. Telling av trær og gammelskogsselementer er etter vår mening nok for å få frem et resultat som sikrer de biologiske verdiene i skogen.

All prosess og valg som gjøres må dokumenteres og offentliggjøres på en skikkelig måte. Artsdata må legges ut på Artskart. Utvalgsprosess må dokumenteres og det må sannsynliggjøres at det er de viktigste lokalitetene som ivaretas. Med tanke på hvor ofte eksisterende MiS-figurer bommer på rødlisteartene bør kravene til utvelgelse skjerpes inn. Det må klargjøres hvor stor andel av nøkkelbiotopene som er med skjøtsel og hvor mye som er uten. Det bør angis hvor stor del av kubikken som tas ut av biotoper med skjøtsel. Skjøtselsbegrepet i miljøkartleggingen bør vurderes revurdert og samkjøres med øvrig bruk av begrepet i forvaltningen. For svært mange landskap er andelen nøkkelbiotoper i landskapet så lav at skjøtsel for økonomisk vinning i nøkkelbiotoper bør unngås.

Kartleggingen av nøkkelbiotoper i skogbruket er grunnmuren som mye av den øvrige skogsertifiseringen står på. Dersom dette fundamentet er dårlig, vakler mange av de øvrige kravene i sertifiseringen. Det er derfor helt essensielt at kartleggingen kommer opp på et helt annet nivå enn det vi har hatt de siste 20 årene. Svært mye uerstattelig norsk skognatur har blitt flatehogd og solgt som miljøtømmer fordi kunnskapsgrunnlaget ikke har vært godt nok. Det er nå svært lite biologisk gammel skog igjen i landet og det er prekärt at denne skogen ikke hugges før den er kartlagt og vurdert av fagfolk. Et slikt krav må inn i sertifiseringen. Det er ikke nok tid til å vente på en ny runde med MiS-kartlegging, derfor må det dokumenteres at naturskog ikke hugges før hogst. Om man er usikker utløses krav til kartlegging. Det er langt fra tilstrekkelig å basere seg på eksisterende kartlegginger.

Nøkkelbiotopene skal ifølge Stortingsmeldingen «natur for livet» være en av bærebjelkene for å få frem forslag til frivillig vern av skog. Dette er ikke nevnt med et ord i sertifiseringen. Det bør være en mekanisme i systemet der særlige tettheter av MiS-figurer utløser vurdering av og potensiale for frivillig vern.

«Både ved revisjon av eksisterende og nye miljøregistreringer i skog skal eksterne kilder for miljøinformasjon i databasene Artskart, Narinbase og Naturbase vurderes, som indikatorer på at det her kan finnes viktige livsmiljøer.»

Skogvern-data fra 2021 er ikke enda tilgjengelige i Naturbase, og det er usikkert når de publiseres der. Det er heller ikke slik at det lages vernebeskrivelser av nye potensielle verneområder i skog på samme måte som tidligere etter at ny instruks for kartlegging av frivillig vern ble tatt i bruk fra og med feltsesongen 2021.

Ellers er vurderingen av naturtypene den samme som for punkt 3.

«Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven §4 og §21.»

Merk at utvalgt naturtype kalksjø ikke kartlegges etter MI.

Kravpunkt 23: Biologisk viktige områder

Krav til arealer som skal inngå i biologisk viktige områder

«I tillegg til nøkkelbiotoper og skog vernet som naturreservat, landskapsvernområde eller nasjonalparker, kan skogeier velge blant arealer av følgende skogtyper for å oppfylle arealkravet:»

- Hagemarkskog – Denne naturtypen regnes etter NiN og dermed etter MI ikke lenger som en del av skogsmark, men er inkludert i T32-semi-naturlig eng. Om annet menes med hagemarkskog bør dette spesifiseres. Det bør generelt vurderes hvorvidt det er behov for en harmonisering av hva som forstås med begrepet skog på gammel innmark/beitemark, da disse temaene behandles svært ulikt ved klassifisering av skog etter MiS og etter NiN, hvor et areal føres til semi-naturlig mark inntil ettersuksjonstilstand i skog er oppnådd og skogen har nådd hogstklasse 5.

- Viktige naturtyper etter DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks jf. vurdering i kravpunkt 21. Her bør det på samme måte som tidligere spesifisere ytterligere (jf. utredning under kravpunkt 4 og 21) hvilke MI-typer som skal inngå, hvilke lokalitetskvaliteter, regionale tilpasninger etc. PEFC må legge opp til et så bredt utvalg av naturtyper som mulig inkluderes i de biologisk viktige områdene. Dette fordi en lokalitetskvalitet kan komme fram på svært mange måter, og det i mange tilfeller ikke gir et korrekt bilde av naturens faktiske kvaliteter.

En del punkter som gjør at skognaturtyper kan komme feil ut i forhold til lokalitetskvalitet:

- Insekter er ikke en del av naturtypenes kvalitetsvurdering uavhengig av rødlistestatus. De vil dermed ikke kunne bidra til å heve kvaliteten av en lokalitet, noe de opplagt gjorde gjennom kartlegging etter DN-13.
- Det er ingen krav til at insekter registreres i det hele tatt innenfor prosjekter etter MI, uavhengig av type prosjekt.
- Vurdering av tilstandsparametere som fremmedartsinnslag, spor etter slitasje, spor etter tunge kjøretøy etc. er svært subjektive til tross for at beskrivelsene som ligger til grunn for dem er mer objektive.

- Areal tillegges svært stor vekt i vurdering av naturmangfold, og ofte er arealet er den eneste parameteren som faktisk er utslagsgivende. Blant annet skårer lokaliteter over 25/50 daa (avhengig av naturtype) høyt på naturmangfold uavhengig av faktisk artsinventar, kontinuitet og andre relevante parametere i gammel skog.
- Det er heller ikke et krav at det registreres rødlistearter utenfor naturtyper etter MI, noe som betyr at om et svært artsrikt og biologisk viktig areal ikke er en av naturtypene etter MI, kartlegges verken arealet eller arts mangfoldet om da ikke biologen har stort behov for å personlig registrere de rødlisteartene han eller hun egentlig skal gå forbi. Det er derfor grunn til å tro at betydelige områder med biologisk viktige arealer går forbi uten at det registreres noe som helst på dem, jf. tidligere oversikt over hva som ikke fanges opp gjennom MI.

Kravpunkt 24: Hensyn til rovfugler og ugler

«Før hogst skal skogeier sjekke med alle relevante, tilgjengelige kilder for å få kunnskap om hekkende rovfugler og ugler som krever spesielle hensyn, jf. tabellen under. Skogeier og sertifikatholder er forpliktet til å forholde seg til all mottatt informasjon.»

Det må også sjekkes i felt for reir, da kunnskapsgrunnlaget fortsatt er for dårlig. For eksempel er reir til hønehaug lett å påvise.

Vi takker for mulighet til å komme med innspill til forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard N 02.

Med vennlig hilsen

Terje Blindheim

Daglig leder

Referanser:

Blindheim, T., Thylén, A. og Reiso, S. 2019. Sviktende kunnskapsgrunnlag i skog. BioFokus-rapport 2019-11. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Framstad, E. & Sverdrup-Thygeson, A. 2015. Økt hogst av skog i Norge – effekter på naturmangfold. – NINA Rapport 1149. 54 s.

Gjerde, I., Sætersdal, M., Hauglin, M. og Storaunet, K.O. 2021. En sammenligning av gamle og nye miljøregistreringer i Follsjå-området, og en vurdering av hvordan viktige livsmiljøer for rødlistearter i skog fanges opp av registreringene. NIBIO-rapport 7/139/2021. NIBIO.

Gjerde, I., Sætersdal, M. og Brandrud, T.E. 2020. Artsmangfold i Rik bakkevegetasjon – et livsmiljø i Miljøregistrering i Skog (MiS). NIBIO-rapport 6/63/2020. NIBIO.

Gjerde, I. & Sætersdal, M. 2015. Dokumentasjon av miljøverdier i nøkkelbiotoper basert på MiS. NIBIO-rapport 6 1/65/2015. NIBIO.

Halvorsen, R., Wollan, A.K., Bryn, A., Bratli, H. & Horvath, P. 2021. Naturtypekart etter NiN for området omkring Veia (Nedre Eiker og Øvre Eiker, Buskerud), NHM Rapport 100, 1-120

Miljødirektoratet. 2022. Kartleggingsinstruks 2022: Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2. M-nummer 2209.